

Pobegla hiška

Predlog za pripravo na ogled predstave

Od vseh nesrečnih hiš v mestu je bila majhna hiša z belimi polkni na koncu ulice najbolj nesrečna. Nesrečna, ker je v njej živela nesrečna družina. Tako nesrečna, da se ni dalo več vzdržati. Ko se nista kregala, je mama kuhala mulo v juho, oče je rezal žalost z nožem za kruh. Otroka pa sta mazala napetost na palačinke. Zato se je hiška odločila, da pobere svoje zadnje nerazbite delčke in gre. Hotela je videti svet. Želela si je novo priložnost. Pravljično življenje. Ker ljudje so srce hiše in njeno srce je bilo zlomljeno. Otroka pa se nista dala, šla sta na pot, da bi jo poiskala ...

Bivališče, družina, družinske vloge, položaj otrok in njihovi poskusi 'lepljenja' polomljene družine so ključne teme besedila Ivane Djilas, ki realni svet prepleta s pravljичnim potovanjem skozi znane pravljичne motive. Vprašanja, ki jih predstava odpira, pa: kako ravnamo drug z drugim v družini, odnos med staršema, odnos staršev do otrok, kakšen dom si družinski člani ustvarijo, katere sanje vzdajajo vanj in v stvari, ki jih dom napolnjuje, in kaj bi hiša rekla, če bi imela besedo, kako bi videla svoje prebivalce. Hiša v predstavi pravi: »Imela sem sanje. Želela sem si smeh, veliko smeha. Glasbo. Zabavo. Želela sem si pravljичno življenje. Zdelo se mi je, da mora biti še kaj drugega, ne samo vsakdan. Postalo mi je dolgčas. Navadni

problemi. Življenje. Utrujalo me je. Niste me več spoštovali in niste me imeli radi. Nihče me ni več opazil. Hotela sem vse začeti znova, kot da prej ni bilo nič. Zdaj je prepozno. Zdaj sem polomljena. Pojdita domov in nesita ta ključ. Začnite znova. In ne pozabite me.« Kaj storimo, ko polomimo stvari, ko ga polomimo, ko skrhamo odnose? Materialno in neotipljivo se prepleteta v razmislek o nas samih, o našem ravnanju, besedah, spoštovanju, o občutljivosti na druge. Ali pa se bomo nekoč vprašali, tako kot to storita oče in mama v *Pobegli hiški*: »A sva res naredila vse to? A sva res razbila vse to? Kako sva bila neumna. Kako sva bila slepa.«

Ivana Djilas (1976) je gledališka režiserka, producentka, in zadnje čase raziskovalka in publicistka. V Slovenijo se je preselila pri triindvajsetih, po končani Fakulteti dramskih umetnosti v Beogradu. V Ateljeju 212 v Beogradu je režirala predstavo *Zakonska igra* Edwarda Albeeja. V Slovenijo je prišla z begunsko vizo, nadaljevala bivanje v njej s turistično, potem s študentsko in z delovno, ostala pa kot »oseba v interesu države«. Na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo v Ljubljani je pod mentorstvom Dušana Jovanovića opravila magisterij na temo *Vizualizacija romana - alternativni pristop k uprizarjanju romana v gledališču*.

Delala je v skoraj vseh slovenskih profesionalnih gledališčih in v zadnjih 15 letih zrežirala okrog 40 gledaliških predstav, ki so

nastajale v zelo raznolikih produkcijskih pogojih, na osnovah zelo raznolikih predlog: sodobnih in klasičnih dramskih del, romanov, kratkih zgodb, pesmi, slikanic, stripov, časopisnih kolumn, celo znanstvenih tekstov. Uživa v mešanju žanrov, v dramskem gledališču uporablja lutkovne tehnike, se igra z videom in vključuje ogromno žive glasbe.

Posebej rada ustvarja otroške predstave – dramske, glasbeno-gledališke in lutkovne – nabralo se jih je za približno polovico njenega repertoarja. Svet lutkarstva odkriva s spoznavanjem in uporabo različnih lutkovnih tehnik: v predstavi *Čebelica Maja* (LGM, 2008) so uporabljene t. i. javajke, v *Ko nihče ni imel kaj početi* (Mini teater) vodene namizne lutke, v *Drugačen* (Mini teater) marionete na kratki navezavi, v *Knjigi o džungli* (LGL) lutke večjega formata in različnih tehnik, v predstavi *Otročje lahko muziciranje* (Cankarjev dom) gre za raziskovanje zvoka s pomočjo animacije predmetov, *Atrakcija Polifemo* (Cankarjev Dom) pa je otroška opereta.

Na Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani na oddelku Edukacijske politike pripravlja doktorat, piše članke in sodeluje na znanstvenih konferencah o dostopnosti gledališča za otroke, prenašanju kulturnih in socialnih vzorcev prek umetniškega dela, predstave. Lansko leto je bila urednica zbirke esejev *Odraščajoča publika, osem esejev o vlogi gledališča za otroke in mladino v sodobni družbi*. Če bi vedela kako, bi ustanovila mrežo za enakomerno dostopnost gledališča in glasbe otrokom po vsej Sloveniji. Zmanjševanje neenakosti in delo na vključevanju izključenih in potisnjenih na rob je velika tema njenega nadaljnega dela.

Kamil Bělohlávek (1978) je končal kiparsko šolo in pet let učil otroke v osnovnih šolah v Hradcu Královém in Trutnovu. Leta 2000 je bil med ustanovitelji gledališča DNO, ki je za svoje predstave prejelo več nagrad na domačih in tujih festivalih. Scenografijo je študiral v Pragi na sloviti akademiji za gledališče DAMU pri profesorju Petru Matásku. Že med študijem je sodeloval s profesionalnimi gledališči na Češkem, Norveškem, v Nemčiji, na Madžarskem in v Izraelu. Zdaj se osredotoča na vizualno in lutkovno scenografijo in vodi delavnice za študente gledaliških akademij. V Lutkovnem

gledališču Maribor je bil scenograf pri predstavah *Zakaj* (2011), *Cyrano* (2013) in *Praktični nasveti za pridne otroke* (2014).

Maja Mirković (1977) je končala študij na Fakulteti uporabnih umetnosti in oblikovanja v Beogradu na oddelku za kostumografijo (2001). Magistrirala je iz kostumografije prav tako v Beogradu na Umetniški univerzi dve leti pozneje. Je članica Združenja uporabnih umetnosti in oblikovanja Srbije, predsedovala mu je leta 2010, vrsto let sodeluje tudi pri Časopisu za teorijo uprizoritvenih umetnosti *Teorija, ki hodi*. Dejavna je na področju vizualnih umetnosti, teorije uprizoritvenih umetnosti in poezije. Sodeluje z umetniki z različnih umetniških področij. Kot kostumografka podpisuje devet filmov in več kot sto gledaliških predstav v Srbiji, na Hrvaškem, v Bosni in Hercegovini, Črni Gori, na Danskem, v Veliki Britaniji in v Sloveniji, kjer je zasnovala kostume za predstave *Pika Nogavička* (SLG Celje, 2013), *Neumnost* (SNG Nova Gorica, 2015) in *Teater od A do Ž* (SNG Maribor, 2015). Za svoje delo je prejela več nagrad.

Sebastijan Duh (downloadan 1975) je kot skladatelj doslej ustvaril glasbo za več kot 40 gledaliških predstav ter 20 filmov doma in po svetu. V Lutkovnem gledališču Maribor je kot avtor glasbe sodeloval pri predstavi *Deževnikarji - Napad hroščev* (2011). Je prejemnik hrvaške glasbene nagrade Porin v kategoriji Filmska glasba ter prejemnik nagrade festivala Skup za najboljšo glasbo za odrsko uprizoritev. Trenutno ustvarja raznoliko glasbo za avdiovizualne medije.

Več na www.sebastianduh.com

Pobegla hiška

Vodila za obravnavo po ogledu predstave

Odnosi v družini so nadvse pomembni za naše počutje in bivanje v svetu. Je družina miren in varen pristan? Se dobro razumemo med seboj? Kako se vedemo, da je nam in drugim prijetno? Kaj pa nas moti in žalosti?

Veliko leposlovnih del, namenjenih otrokom in mladini, obravnava odnose v družini: »Družina in družinsko življenje sta v otroški in mladinski književnosti pogosti temi, še pogosteje pa se pojavljata kot pomemben motiv nekega literarnega dela, kar pravzaprav ni presenetljivo, saj je otrokova vraščenosť v družino dana z rojstvom,« pravi dr. Dragica Haramija in izpostavlja dela

za najmlajše:

Cvetka Bevc: *Moja družina*

Neli Kodrič Filipič: *Punčka in velikan*

Slavko Pregl: *Juha cviluha in Radovedne pravljice*

Marjan Tomšič: *Katka in Bunkec*

Polonca Kovač: *Kaja in njena družina*

za malce starejše:

Majda Koren: *Eva in kozel*

Roald Dahl: *Matilda*

Guus Kuijer: *Ej, moje ime je Polleke!, Knjiga vseh stvari*

Nataša Konc Lorenzutti: *Kakšno drevo zraste iz mačka in Kdo*

je danes glavni

Sue Townsend: *Rastoče težave Jadrana Krta*

Dim Zupan: *Onkraj srebrne mavrice*

V zgodbi *Pobegla hiška* nastopa veliko likov – hišk in oseb iz znanih pravljic. Katere prepoznaš? Naštej jih in si izberi eno pripoved, ki jo boš danes prebral.

Hiška v zgodbi predstavlja dom – prostor, kjer bivamo skupaj z drugimi ljudmi, spimo, jemo, skrbimo za red in čistočo doma in sebe, se igramo ... Kaj vi najraje počnete doma? Na kaj najprej pomislite, ko slišite besedo dom?

V pravljicah se pogosto pojavljajo najrazličnejša in raznovrstna domovanja – tri hiške Treh prašičkov, sladkorna hišica v Janku in Metki, babičina kočica v Rdeči kapici, lesenjača na kurjih nogah pri Jagi babi, lonček Mojce Pokrajculje idr. Nastopajo pa tudi drugačna bivališča – gradovi, kolibe, šotori, votline, vozovi ipd. V kakšnih prebivališčih živijo ljudje po svetu? Ali je oblika bivališča odvisna od geografskih ali družbenih danosti? Zakaj na primer ljudje na severu živijo v iglujih, kje drugje pa v lesenih ali zidanih hišah? Razišči v knjigah in na spletu.

Hiše so, tako kot družine, pogosto predmet leposlovnih del. Dane Zajc je v knjigi *Hiša* zapisal: »Kadar ima hiša pravo

srce, ji pravite dom: domov se vračate po moč, ki prihaja iz mojega srca.« Pove pa še veliko drugega o hišah in drugih vrstah prebivališč. Napisal je tudi pravljico z naslovom *Leteča hišica* in pesem z naslovom *Hiša* pa pesniško zbirko z naslovom *Hiša sanja*. Niko Grafenauer in Bina Štampe Žmavc sta prav tako napisala pesmi z naslovom *Hiša*. Mojca Osojnik piše in slika življenje neke hiše v *Hiši, ki bi rada imela sonce*. Manica Musil arhitekturo in urbanizem otrokom približa v slikanici z naslovom *Mala arhitekta*. V knjižnici boš zanesljivo našel še več knjig, ki pripovedujejo o hišah.

Lutke v predstavi so različnih vrst. Nekatere so tako imenovane namizne marionetne - te igralci vodijo pred seboj po površini, ki je v predstavi *Pobegla hiška* manjši premični oder. Držijo jih za držalo, pritrjeno na ali v hrbtu lutke. Hiške so velikanske lutke, v katere lutkar zleze in jih oživlja s celotnim telesom. Vključena sta tudi prizora s senčnimi lutkami - hiškina zgodovina in pravljичna zabava v gozdu. Čisto na koncu pa se pojavi še hiška iz papirja, ki 'skoči' iz knjige. Več zanimivih podatkov in zgodovino knjig 'skokic' ali s tujko 'pop-up' knjig lahko najdete na spletni strani:

<http://terminologija.blogspot.si/2012/06/skokica.html>